

درس ۵

سؤالات تشریحی

۱- برای هر یک از موارد زیر وزن واژه ی مناسب بنویسید و خوشه هجایی آن را مشخص کنید:

نمی گفت خداوندا نگردي

۲- بیت های زیر را متناسب با پایه های آوایی تفکیک کنید سپس وزن واژه ی هر یک را بنویسید:

من به هر جمعیتی نالان شدم جفت بدحالان و خوشحالان شدم

مسلمانان مرا وقتی دلی بود که با وی گفتمی گر مشکلی بود

۳- بیت های زیر را متناسب با پایه های آوایی تفکیک کنید سپس خوشه های هجایی هر یک را بنویسید:

سحر بلبل حکایت با صبا کرد که عشق روی گل با ما چها کرد

سینه مالامال درد است ای دریغا مرهمی دل ز تنهایی به جان آمد خدا را همدمی

۴- ابیات زیر را بخوانید و به پرسش‌ها پاسخ دهید:

مرده بدم زنده شدم گریه بدم خنده شدم دولت عشق آمد و من دئی ولت پاینده شدم

دیده سیر است مرا جان دلیر است مرا زهره شیر است مرا زهره ی تابنر ده شدم

گفت که شیخی و سری پیشرو و راهبری شیخ نی ام پیش نی ام امر تو را بنده شدم

چشمه ی خورشید تویی سایه گه بید منم چون که زدی بر سر من پست و گدازنده شدم

الف- دو مورد از ویژگی‌های سبک عراقی را در آن بیابید:

ب- دو مورد از ویژگی‌های فکری ابیات را بنویسید:

۵- خوشه‌های هجایی بیت "برآشفتم ایران و برخاست گرد / همی هر کسی کرد ساز نبرد" در کدام گزینه آمده است؟

۶- پایه‌های آوایی مصراع اول بیت زیر چیست؟

غمش در نهان خانه ی دل نشیند به نازی که لیلی به محمل نشیند

۷- خوشه‌های هجایی بیت زیر را تعیین کنید:

گر جان عاشق دم زند آتش در این عالم زند وین عالم بی اصل را چون ذره‌ها برهم زند

۸- وزن واژه ی کدام بیت فعولن فعولن فعلولن فعل است؟

خدایا به خاری مران از درم که صورت نبندد دری دیگرم

خوشا از نی خوشا از نی سرودن خوشا نی نامه ای دیگر سرودن

۹- وزن واژه‌ی پشتیبان و بادبان چیست؟

۱۰- وزن واژه ی کدام بیت متفاوت است؟ وزن واژه ی آن بیت متفاوت را تعیین کنید و بنویسید:

تا نگردی بی خبر از جسم و جان کی خبر یابی ز جانان یک زمان

بشنو ازنی چون حکایت می کند از جدایی‌ها شکایت می کند

هر کسی کاو دور ماند از اصل خویش بازجوید روزگار وصل خویش

سحرگه بلبلی آواز می کرد همی نا لید و با گل راز می کرد

۱۱- برای هریک از موارد زیر وزن واژه ی مناسب بنویسید .

الف - می توانم : ب - سردرگمی:

۱۲- خوشه‌های هجایی و موارد زیر را مشخص کنید.

الف - نمکدان: ب - قابِ طلا

۱۳- برای هریک از وزن واژه های زیر نمونه ی مناسب بیاورید.

الف - فاعلان: ب - مفاعیلن:

۱۴- بیت زیر را متناسب با پایه های آوایی تفکیک کنید.

«چرا چون لاله خونین دل نباشم که با ما نرگس او سرگران است»

۱۵- پس از تفکیک پایه های آوایی بیت زیر وزن واژه ی هریک را بنویسید.

«به دنبال محمل سبک تر قدم زن مبادا غباری به محمل نشیند»

۱۶- خوشه های هجایی مصراع «هرکه جز ماهی ز آبش سیر شد» را بنویسید.

۱۷- جدول زیر را بنا به بیت «ارغوان جام عقیقی به سمن خواهد داد چشم نرگس به شقایق نگران خواهد شد» کامل کنید.

پایه های آوایی	ا ر غ و ا ن ج ا	ب س م ن خ ا	ه د د ا د
		ب ش ق ا ی ق	ه د ش د

۱۸- در جدول زیر طبق پایه های آوایی خوشه های هجایی مناسب بنویسید.

پایه های آوایی	چ د ر ی ا	ی خ و ن ش د	ه م د ش	ت ر ا غ
خوشه های هجایی				

۱۹- بنا به پایه های آوایی در جدول زیر وزن واژه مناسب بنویسید

پایه های آوایی	م ر ا د ر د ل	د ر خ ت م ه	ر ب ا ن ی
	ب چ م ا ن د	ب س ر و ب و	س ت ا ن ی
وزن واژه			

۲۰- بنا به بیت «دیده ی سیر است مرا، جان دلیر است مرا - زهره شیر است مرا، زهره ی تابنده شدم» جدول زیر را کامل کنید.

پایه های آوایی		ج ا ن د ل ی	
	ز ه ر ی ش ی		ب ن د ش د م
وزن واژه			
خوشه های هجایی			

۲۱- پایه های آوایی بیت زیر را بنویسید.

ار باد صبا دم تو جوید با خاک زمین غم تو گوید

۲۲- خوشه های هجایی بیت زیر را بنویسید.

باران اشکم می دود وز ابرم آتش می جهد با پختگان گوی این سخن ، سوزش نباشد خام را

۲۳- وزن واژه ی بیت زیر را بنویسید .

وگر نه ره عافیت پیش گیر اگر مرد عشقی کمی خویش گیر

۲۴- با توجه به علامت های هجایی نام وزن واژه ها را بنویسید.

__ U _ (ه)

_ U __ (ج)

__ _ U (ب)

__ U (الف)

۲۵- خوشه های هجایی وزن واژه های زیر را بنویسید.

الف) مفاعیلن ب) فعلاتن

* سوالات تستی

- ۱- کدام گزینه معادل «مفاعیلن» است؟
الف) تن ت تن تن ب) ت تن تن تن پ) تن تن ت تن ت) ت تن تن ت
- ۲- کدام گزینه نمی تواند در آخر مصرع و ادامه ی پایه های آوایی باشد؟
الف) U _ _ _ ب) U _ _ U پ) _ _ U _ ت) U _ _
- ۳- کدام مصرع با بقیه هم وزن نیست؟
الف) روزها گر رفت گو رو پاک نیست
پ) بت خود را بشکن خوار و ذلیل
ب) دید موسی یک شبانی را به راه
ت) بود شاهی در زمانی پیش از این
- ۴- خوشه های هجایی بیت ، در کدام گزینه آمده است؟
«چو غلتید در خاک آن ژنده فیل - بزد بوسه بر دست او جبرئیل»
الف) U _ _ _ ب) U _ _ U پ) _ _ U _ ت) U _ _ U
- ۵- پایه های آوایی مصرع با مصرع های دیگر کاملاً یکسان نیست؟
الف) از درون من نجست اسرار من
پ) من از بیگانگان هرگز ننالم
ب) باز فرمود او که اندر قضا
ت) از تفیرم مرد وزن نالیده اند
- ۶- وزن واژه ی کدام گزینه با بقیه متفاوت است؟
الف) می سرودم ب) صابرا نی
پ) برنگردم ت) پاره پاره
- ۷- کدام گزینه نمی تواند خوشه های آوایی «خبر آورد این» باشد؟
الف) U U _ _ ب) U _ _ _ پ) _ _ _ U ت) U _ _ U
- ۸- در کدام گزینه وزن واژه خوشه هجایی ، یکی ایست؟
الف) مفاعیلن : U _ _ U ب) مستفعلن : _ U _ _
ب) فعلاتن : _ _ _ ت) مفتعلن : _ U _ U
- ۹- شکل صحیح پایه های آوایی مصرع در کدام گزینه آورده است؟
«روزگار است این که گه عزت دهد گه خوار دارد»
الف) رو ز گا رست | این ک گه عز | زت د هَد گه | خار دارد
ب) رو ز گا رس | تین ک گه عز | زت د هَد گه | خار دارد
پ) رو ز گا رس | تین ک گه عز | زت د هَد گه | خار دارد
ت) رو ز گا رس | تین ک گه ع | زت د هَد گه | خار دارد
- ۱۰- پایه های آوایی در کدام، نادرست است؟
الف) جان به لب داریم و همچون صبح خزانیم ما
جان ب لب دا | ریم و هَم چُن | صبح خن دان | یم ما
ب) پشت چون آینه بر دیوار حیرت داده ایم
پُشت چُن آ | یی ن بر دی | وار حی رت | داد ایم
پ) تانگردی بی خبر از جسم و جان
تا ن گَر دی | بی خ بَر از | جس م جان
ت) گر جان عاشق دم زند آتش در این عالم زند
گر جان عا | شق دم ز ند | آتش د رین | عالم ز ند

۱۱- خوشه آوایی (- - U) معادل کدام وزن واژه است؟

- ۱ - مفتعلن ۲ - فاعلاتن ۳ - مستفعلن ۴ - مفاعیلن

۱۲- « کتابِ من » از نظر وزن واژه با کدام گزینه برابر است؟

- ۱ - سیمای تو ۲ - چشمان من ۳ - انجمن ها ۴ - صدای ما

۱۳- خوشه ی آوایی « مفاعیلن » کدام گزینه است؟

- ۱ - U - - - ۲ - UU - - ۳ - U - U - ۴ - U - - U

۱۴- خوشه ی آوایی « تیسّم » در کدام گزینه است؟

- ۱ - - - - ۲ - UU - ۳ - U - ۴ - U - -

۱۵- کدام گزینه هم وزن بیت « کسی نیک بیند به هر دو سرای - که نیکی رساند به خلق خدای » است؟

- ۱ - مرا گه گه به دردی یاد می کن که دردت مرهم جان می نماید
 ۲ - هر کسی را سیرتی بنهاده ام هر کسی را اصطلاحی داده ام
 ۳ - گفتم غم تو دارم گفتا غمت سرآید گفتم که ماه من شو گفتا اگر برآید
 ۴ - همی برخوشید و فریاد خواند جهان را سراسر سوی داد خواند

۱۶- در جدول زیر کدام پایه های آوایی نادرست است ؟

پایه های آوایی	گَ رَتِ زِ دَس	تَبَّ رَا یَد	چَو نَخ لِ بَا	شِ كَا رِیم
خوشه های هجایی	- U - U	- - U U	- U - U	- U U
شماره	۱	۲	۳	۴

۱ - ۴ ۲ - ۳ ۳ - ۲ ۴ - ۱

۱۷- وزن واژه های بیت « آینه ار نقش تو بنمود راست - خود شکن آینه شکستن خطاست » در کدام گزینه درست است ؟

- ۱ - مفاعیلن مفاعیلن فاعلن ۲ - مستفعلن مستفعلن فاعلن
 ۳ - مفاعیلن مفاعیلن فاعلن ۴ - مفتعلن مفتعلن فاعلن

۱۸- با توجه به بیت « دل می رود ز دستم صاحبِ دلان خاردا - دردا که راز پنهان خواهد شد آشکارا » در جدول زیر کدام پایه های آوایی نادرست است؟

پایه ی آوایی	دَل می رَ وَد	زِ دَس تَم	صَا حِبِ دِلَان	خُ دَا رَا
	دَر دَا كِ رَا	زِ پِن هَان	خَا هِدِ شُدَا	شِ كَا رَا
شماره	۱	۲	۳	۴

۱ - ۲ ۲ - ۳ ۳ - ۴ ۴ - ۱

۱۹- خوشه هجایی (U / - - - U / - - - U / - - -) مربوط به کدام گزینه است؟

- ۱ - اگر کاری کنی مزدی ستانی چو بیماری یقین بی مزد مانی

۲- مرا در منزل جانان چه امن عیش چون هر دم جرس فریاد می دارد که بربندید محمل ها

۳- الهی سینه ای ده آتش افروز در آن سینه دلی وان دل همه سوز

۴- از نظرت کجا رود و برود تو همرهی رفت و رها نمی کنی ، آمد و ره نمی دهی

۲۰- وزن واژه (فعولن فعولن فعولن) مربوط به کدام گزینه است؟

۱- هر آن کس که بر دزد رحمت کند به بازوی خود کاروان می زند

۲- مرا مادرم نام مرگ تو کرد زمانه مرا پتک ترگ تو کرد

۳- اگر تو ز آموختن سر نتابی سر تو بجوید همی سروری را

۴- مگردان سر از دین و از راستی که خشم خدا آورد کاستی

۲۱- وزن واژه کدام گزینه با دیگر گزینه ها متفاوت است؟

الف) عجب نیست از گل که خندد به سروی که در این چمن پای در گل نشیند

ب) به دنبال محمل چنان زار گریم که از گریه ام ناقه در گل نشیند

ج) تو کجایی تا شوم من چاکرت چارقت دوزم کنم شانه سرت

د) به سبزه درون لاله ی نوشکفته عقیق است گویی به پیروزه اندر

۲۲- خوشه های هجایی کدام گزینه برابر با _ _ U _ _ می باشد؟

الف) به تو حاصلی ندارد غم روزگار گفتن که شبی نخفته باشی به دراز نای سالی

ب) هر که تامل نکند در جواب بیشتر آید سخنش نا صواب

ج) ای ساربان آهسته ران کارام جانم می رود وان دل که با خود داشتیم با دل ستانم میرود

د) ای غنچه ی خندان چرا خون در دل ما می کنی خاری به خود می بندی و مارا ز سر و ما می کنی

۲۳- کدام بیت با ابیات دیگر در یک گروه وزن واژه قرار نمی گیرد؟

الف) با عقل گشتم همسفر یک کوچه راه از بی کسی شد ریشه ریشه دامنم ، از خار استدلال ها

ب) ای که از کلک هنر ، نقش دل انگیز خدایی حیف باشد مه من ، کاین همه از مهر جدایی

ج) پیشانی عفو تو را پر چین نسازد جرم ما آیینه کی بر هم خورد از زشتی تمثال ها

د) با من بگو تا کیستی ؟ مهری بگو ، ماهی بگو خوابی ؟ خیالی ؟ چیستی ؟ اشکی بگو ، آهی بگو

۲۴- همه ابیات به جز بیت گزینه با بیت (برآمد قیر گون ابری ز روی نیلگون دریا چو رای عاشقان گردان چو طبع بیدلان شیدا) وزن واژه شان یکسان می باشد.

الف) مرا در منزل جانان چه امن عیش چون هر دم جرس فریاد می دارد که بربندید محمل ها

ب) سپردم به تو دل ، ندانسته بودم که تو بی وفا در جفا تا کجایی

ج) نسیم صبح را گفتم که با او جانبی داری که با او جانبی داری که از آن جانب که او باشد صبا عنبر فشان آید

۲۵- بیت (کرده گلو پر ز باد قمری سنجاب گوش کبک فرو ریخته مشک به سوراخ گوش) با کدام بیت در یک گروه وزن واژه قرار می گیرد؟

گفتا: غلطی بگذر زین فکرت سودایی

کز آن جانب که او باشد صبا عنبر فشان آید

گر نکند التفات یا نکند احترام

کز بلبلان برآمد فریاد بی قراری

الف (دیشب گله زلفش با باد همی کردم

ب) نسیم صبح را گفتم که با او جانبی داری

ج) بار غمت می کشم ، وز همه عالم خوشم

د) چون است حال بستان ای باد نو بهاری